

Lokálne systémovo významné banky – identifikácia a určenie kapitálových vankúšov

Legislatívny rámec

Národná banka Slovenska (NBS) má na základe § 33d ods. 1 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o bankách“) povinnosť určiť zoznam lokálne systémovo významných bánk (ďalej len „O-SII“) a od 1. januára 2016 tento zoznam zverejniť na svojom webovom sídle. Ďalej, NBS môže na základe § 33d ods. 5 zákona o bankách rozhodnúť o určení vankúša pre O-SII do výšky 2 % celkovej rizikovej expozície.

Okrem toho, NBS môže na základe § 33e ods. 1 zákona o bankách rozhodnúť o určení vankúša na krytie systémového rizika so zámerom predísť dlhodobým necyklickým systémovým alebo makroprudenciálnym rizikám a zmierniť ich.

Na základe § 33d ods. 14 zákona o bankách má NBS povinnosť aspoň raz za kalendárny rok preskúmať určenie O-SII a výsledok preskúmania oznámiť príslušnej O-SII, Komisii a Európskemu orgánu dohľadu (Európskemu orgánu pre bankovníctvo, ďalej len „EBA“).

Na základe § 33d ods. 9 zákona o bankách, ak O-SII je dcérskou spoločnosťou G-SII alebo dcérskou spoločnosťou O-SII, ktorá je materskou bankou v Európskej únii a podlieha vankúšu pre O-SII na konsolidovanom základe, tak vankúš pre O-SII, ktorý sa vzťahuje na O-SII na individuálnom základe alebo subkonsolidovanom základe, nesmie presiahnuť vyššiu z týchto hodnôt:

- a) 1 % celkovej rizikovej expozície vypočítanej podľa osobitného predpisu,
- b) vyššiu z hodnôt miery vankúša pre G-SII alebo O-SII, ktorá sa vzťahuje na skupinu na konsolidovanom základe.

Preskúmanie určenia lokálne systémovo významných bánk

Na opätovné určenie O-SII v roku 2017, podobne ako na identifikáciu v roku 2016, sa použila metodika publikovaná v usmernení EBA, zverejnená dňa 16. decembra 2014¹. Táto metodika určuje indikátory, ktoré za daný bankový sektor a za danú ekonomiku vstupujú do výpočtov, ako aj presný spôsob výpočtu celkového skóre za jednotlivé banky. Metodika ponúka rôzne opcie pre národné orgány v oblasti určenia hraničného skóre, nad ktorým sa banky určia ako lokálne systémovo významné. Základná hranica je nastavená na 350 bazických bodov, pričom jednotlivé národné orgány majú možnosť túto hranicu znížiť až na 275 bazických bodov alebo zvýšiť na 425 bazických bodov. Vzhľadom na relatívne malý a koncentrovaný bankový sektor na Slovensku sa použila aj v roku 2017 pri identifikácii O-SII, podobne ako v prechádzajúcich rokoch, zvýšená hranica 425 bazických bodov.

Ďalšou opciou pre národné orgány je sada dodatočných indikátorov, ktoré je možné použiť v prípade, ak národný orgán chce do zoznamu už identifikovaných O-SII priradiť ďalšiu banku. Podobne ako pri identifikácii v roku 2016, aj v roku 2017 sa použili tri dodatočné indikátory: celkové rizikové expozície, úvery poskytnuté retailu a vklady prijaté od retailu. Tieto indikátory sa zaradili do piatej kategórie tzv. dodatočných indikátorov, pričom váhy sa, podobne ako v prípade usmernenia EBA, rozdelili rovnomerne medzi jednotlivé kategórie a v rámci kategórií medzi jednotlivé indikátory. Zahrnutie dodatočných indikátorov

¹ EBA/GL/2014/10:

<http://www.eba.europa.eu/documents/10180/930752/EBA-GL-2014-10+%28Guidelines+on+O-SIIs+Assessment%29.pdf>

do výpočtu celkového skóre je v súlade aj s prístupom ostatných krajín používajúcich dodatočné indikátory². Použitú metodiku (zoznam indikátorov aj ich váhy) uvádza Tabuľka 1.

Tabuľka 1 Metodika na určenie O-SII

Katégoria	Indikátor		Váha
Veľkosť	I1	Celkové aktíva	20,00 %
Význam (vrátane nahraditeľnosti / infraštruktúry finančného systému)	I2	Hodnota domácich platobných transakcií	6,67 %
	I3	Vklady vkladateľov súkromného sektora v rámci EÚ	6,67 %
	I4	Úvery poskytované príjemcom súkromného sektora v rámci EÚ	6,67 %
	I5	Nominálna hodnota OTC derivátov	6,67 %
Zložitosť / cezhraničná činnosť	I6	Cezhraničné pasíva	6,67 %
	I7	Cezhraničné aktíva	6,67 %
	I8	Pasíva v rámci finančného systému	6,67 %
Prepojenie	I9	Aktíva v rámci finančného systému	6,67 %
	I10	Zostatková hodnota emitovaných cenných papierov	6,67 %
	I11	Celkové rizikové expozície	6,67 %
Dodatočné indikátory	I12	Úvery poskytnuté retailu	6,67 %
	I13	Vklady prijaté od retailu	6,67 %

Zdroj: NBS, EBA.

Na základe identifikácie, resp. preskúmania identifikácie v roku 2017 na základe údajov k 31. decembru 2016 presahuje hranicu 425 základných bodov 5 bánk a jedna pobočka zahraničnej banky (ktorej však NBS nemôže určiť vankúš pre O-SII). Zoznam bánk presahujúcich hranicu v roku 2017 je identický so zoznamom bánk presahujúcich hranicu v roku 2016:

- Všeobecná úverová banka, a. s.
- Slovenská sporiteľňa, a. s.
- Tatra banka, a. s.
- Československá obchodná banka, a. s.
- Poštová banka, a. s.

Štruktúrne systémové riziká ako dôvody aktivácie vankúša pre O-SII a vankúša na krytie systémového rizika

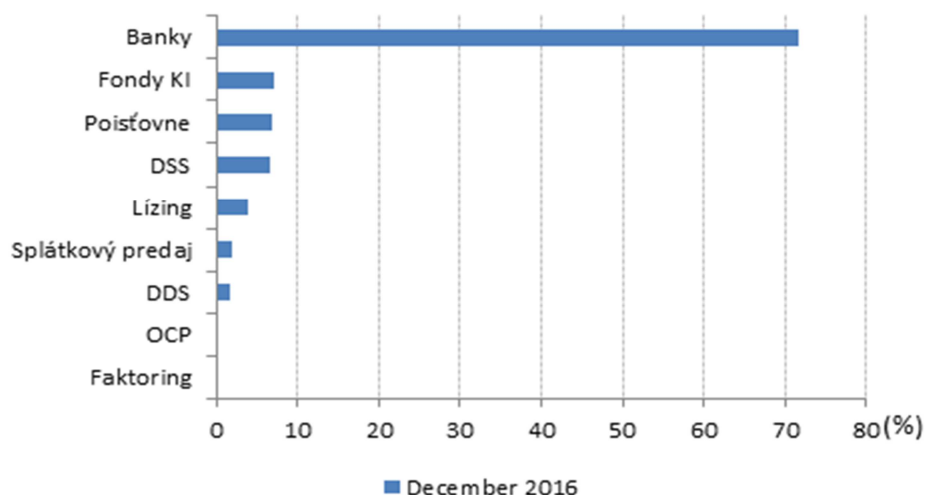
Aj keď NBS má len možnosť a nie povinnosť žiadať od identifikovaných bánk držbu vankúša pre O-SII a vankúša na krytie systémového rizika, vzhľadom na štruktúrne charakteristiky slovenského bankového a finančného sektora ako aj slovenskej ekonomiky sa pre identifikované banky tieto vankúše aktivovali.

V prípade slovenského finančného sektora má bankový sektor dominantné postavenie, s podielom aktív na celkovom objeme aktív alebo spravovaného majetku na úrovni vyše 70 % na konci roka 2016. Navyše, bankový sektor je prakticky jediným sektorom poskytujúcim externé finančné zdroje pre reálnu ekonomiku. Popri finančnom sektore je aj samotný bankový sektor pomerne koncentrovaný. Podiel aktív identifikovaných O-SII na celkových aktívach bankového sektora predstavoval ku koncu roka 2016 vyše 70 %. Tieto banky (O-SII) majú dominantné postavenie v prípade úverov poskytnutých retailovému sektoru (s podielom 76 % ku koncu roka 2016), hrajú významnú úlohu aj pri emisii dlhopisov (podiel

² Dodatočné indikátory na identifikáciu použili napr. Banco de Portugal (Národná banka Portugalska) a Central Bank of Ireland (Národná banka Írska). Kým Banco de Portugal zahrnula dodatočné indikátory pod už existujúce kategórie, Central Bank of Ireland vytvorila nové kategórie a vypustila niektoré zo základných kategórií.

hypotekárnych záložných listov emitovaných týmito inštitúciami na celkovom zostatkovom objeme emitovaných hypotekárnych záložných listov bol ku koncu roka 2016 na úrovni takmer 92 %) a disponujú významným objemom chránených vkladov (podiel na konci roka 2016 75 %). Tieto banky sú aj významným investorom do domácich štátnych dlhopisov, keď ku koncu roka 2016 bol podiel domácich štátnych dlhopisov vlastnených týmito bankami na celkovom objeme domácich štátnych dlhopisov v držbe slovenských bánk 82 % a na celkovom objeme emitovaných štátnych dlhopisov 21 %.

Graf 1 Štruktúra slovenského finančného sektora

Zdroj: NBS.

Poznámky: Na grafe je znázornený podiel aktív alebo spravovaného majetku jednotlivých segmentov finančného sektora na celkových aktívach a spravovanom majetku finančného sektora.

DSS – doplnkové dôchodkové spoločnosti, Fondy KI – fondy kolektívneho investovania, OCP – obchodníci s cennými papiermi, DDS – doplnkové dôchodkové spoločnosti.

Nakoľko slovenský bankový sektor je zameraný najmä na financovanie domácej ekonomiky, štrukturálne systémové riziká vyplývajú aj zo skutočnosti, že Slovensko je malá a otvorená ekonomika citlivá na vývoj globálnej ekonomiky a ekonomiky hlavných exportných partnerov. Táto citlivosť sa prejavila aj v roku 2009, keď prepád ekonomiky na Slovensku patril medzi najvýraznejšie v rámci krajín EÚ. To znamená, že v prípade prepádu globálnej ekonomiky je možné očakávať pomerne rýchlu a intenzívnu transmisiu negatívnych trendov aj do domácej ekonomiky a zhoršenie schopnosti obsluhovať dlhy zo strany nefinančného sektora, najmä nefinančných spoločností. Kým v minulosti bolo možné zmierniť takúto zhoršenú schopnosť obsluhovať dlhy formou zníženia úrokových sadzieb, v aktuálnom období sa takáto možnosť v prostredí historicky nízkych úrokových sadzieb vytráca.

V neposlednom rade je v slovenskom bankovom sektore možné identifikovať riziko koncentrácie v prípade úverov poskytnutých nefinančným spoločnostiam. Toto riziko takisto vyplýva zo štrukturálnych charakteristík domácej ekonomiky.

Na základe hore uvedených dôvodov sa aktivoval pre 5 identifikovaných O-SII vankúš pre O-SII a vankúš na krytie systémového rizika. Zvýšením požiadavky na vlastné zdroje by sa mala zvýšiť odolnosť identifikovaných bánk aj v prípade negatívneho vývoja reálnej ekonomiky, čo by malo za následok zachovanie funkčnosti bankového systému aj v prípade výraznejšieho objemu nečakaných strát v budúcnosti.

Nastavenie výšky vankúša pre O-SII a vankúša na krytie systémového rizika

Kým v prípade identifikácie O-SII v rámci členských štátov EÚ je metodika použitá jednotlivými makroprudenciálnymi orgánmi pomerne homogénna, keďže sa opiera do veľkej miery o usmernenie EBA, týkajúce sa kritérií na určenie podmienok identifikácie O-SII, usmernenie týkajúce sa určenia výšky vankúša pre O-SII nie je k dispozícii. V súčasnosti už ale každý členský štát eurozóny určil lokálne systémovo významné banky a určil aj kapitálový vankúš pre tieto banky. To znamená, že aktuálne je možné porovnať výšku kapitálových vankúšov určených pre lokálne systémovo významné banky v rámci SSM krajín.

Na základe porovnania je možné posúdiť, že na základe rozhodnutia NBS č. 18/2016 a 19/2016 by bola celková dodatočná kapitálová požiadavka pre O-SII na Slovensku vyššia ako kapitálová požiadavka pre O-SII v ostatných štátoch eurozóny.

Z tohto dôvodu vzniká potreba úpravy nastavenia celkovej výšky kapitálového vankúša pre lokálne systémovo významné banky. Kalibrácia sa zmenila na základe nasledovných faktorov:

- aktuálne (pre rok 2017) je výška vankúša pre slovenské O-SII 2 %. Na zachovanie obozretnosti je vhodné túto výšku zachovať minimálne pre najväčšie banky a vankúš pre ostatné banky nastaviť adekvátne;
- nová výška vankúša by mala viac korešpondovať aj s nastavením výšky vankúša ostatných O-SII v rámci eurozóny („level playing field“).

Na základe novej kalibrácie sa teda znížila plošne výška vankúša pre slovenské O-SII o 1 percentuálny bod.

Tabuľka 2 Celková cieľná výška a štruktúra kapitálových vankúšov pre lokálne systémovo významné banky

Banka	Celková cieľná výška kapitálových vankúšov	Štruktúra kapitálových vankúšov od 1. januára 2018
Všeobecná úverová banka, a.s.	2 %	1 % vankúš pre O-SII + 1 % SRB
Slovenská sporiteľňa, a.s.	2 %	1 % vankúš pre O-SII + 1 % SRB
Tatra banka, a.s.	1,5 %	0,5 % vankúš pre O-SII + 1 % SRB
Československá obchodná banka, a.s.	1 %	1 % vankúš pre O-SII
Poštová banka, a.s.	1 %	1 % vankúš pre O-SII

Zdroj: NBS.

SRB – vankúš na krytie systémového rizika.